HARJU MAAKOHUS

Pr Stina Avvo
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 12.11.2026 nr 7-1/8213

Meie 25.11.2026 nr 6-3/26-2337-2

Arvamus EL laste määruse (EU KIDS ACT) ettepaneku kohta

Lugupeetud IT-õiguse talituse juhataja

Tänan võimaluseest avaldada arvamust Euroopa Komisjoni EL laste määruse (EU KIDS ACT) ettepaneku kohta.

Määrusega tutvumise järgselt laekus arvamusi mitmelt Harju Maakohtu ametnikult.

Toetame Euroopa Komisjoni EL laste määruse (EU KIDS ACT) ettepaneku üldist eesmärki tagada alaealistele turvalisem digikeskkond ning kehtestada Euroopa Liidus ühtsed laste kaitse nõuded. Peame põhjendatuks teenusepakkujate vastutuse suurendamist ning vanusepiirangute ja lastele ohutu disaini nõuete kehtestamist. Samas vajavad mõned kavandatud lahendused täpsustamist, eelkõige perekonnaõiguslikust ja praktilise rakendatavuse seisukohast.

1. Vanemliku vastutuse tõendamine ja selle hilisem muutumine

Eesti perekonnaõiguse seisukohalt võib lapsele tavapärase sotsiaalmeedia- või videojagamisplatvormi konto kasutamise lubamine üldjuhul kuuluda lapse igapäevaelu puudutavate otsuste hulka. PKS § 145 lg 2 kohaselt võib lahus elavate vanemate puhul lapse igapäevaelu asju otsustada vanem, kelle juures laps parasjagu viibib. Seetõttu ei peaks konto loomiseks igal juhul olema vajalik mõlema vanema nõusolek ega kohtu sekkumine.
Eelnõus ette nähtud vanemliku vastutuse elektroonilise tõendamise lahendust peame põhjendatuks. Artikli 31 kohaselt peavad liikmesriigid tagama vähemalt ühe elektroonilise vahendi, mille abil hooldaja saab hankida ja esitada tõendi vanemliku vastutuse olemasolu kohta. Eestis ei ole meile teadaolevalt praegu kasutusel sellist just eelnõu nõuetele vastavat tõendamislahendust. Selle väljatöötamisel tuleb tagada, et vanemliku vastutuse olemasolu kinnitav tõend põhineks ajakohastel andmetel ning selle väljastamisel arvestataks ka siiski

võimalikest kohtulahenditest tulenevaid hooldusõiguse piiranguid ja muudatusi. Seejuures tuleb järgida eelnõus sätestatud eraelu puutumatuse ja andmete minimaalsuse nõudeid (art 26 ja 31), tagades, et teenusepakkujale edastatakse üksnes kinnitus vanemliku vastutuse olemasolu kohta, mitte selle aluseks olevad andmed ega kohtulahendite sisu.
Samuti ei selgu eelnõust piisavalt, kuidas tagatakse tõendi igakordne ajakohasus olukorras, kus vanemlik vastutus hiljem lõpeb või selle ulatust muudetakse. Eelkõige vajab täpsustamist, kas ja kuidas muutub varem väljastatud tõend kehtetuks ning kas ja kuidas saab teenusepakkuja teada vajadusest lõpetada senisele hooldajale antud juurdepääsu- ja konto kontrollimise õigused. Eelnõu nõuab, et tõend põhineks autentsetel andmeallikatel, kuid ei täpsusta selle kehtivusaega ega automaatset kehtetuks tunnistamist. Isegi kui tõend muutuks kehtetuks hooldusõiguse muutumise tõttu, ei tähenda see eelnõu kohaselt tehniliselt tingimata, et platvorm lõpetab automaatselt vanema juurdepääsu lapse kontole.
Samuti vajab selgitamist, kuidas saab uus õigustatud hooldaja või eestkostja lapse konto haldamise üle võtta või selle kasutamise tingimusi muuta. Seejuures tuleb arvestada, et uue hooldaja esitatud tõend vanemliku vastutuse olemasolu kohta ei tähenda iseenesest senise hooldaja õiguste lõppemist, näiteks juhul, kui mõlemal vanemal on ühine hooldusõigus.
Peame oluliseks, et vanemliku vastutuse tõendamise ja seda, et hooldusõiguse muutmise kord oleks selge ega eeldaks teenusepakkujalt vanematevaheliste õigusvaidluste sisulist lahendamist.

2. Vanusepiirangute ja vanusetuvastuse rakendamine

Eelnõu artikli 6 kohane 13–14-aastaste piiratud kontode ühetunnine päevane kasutuspiirang on seotud konkreetse kontoga ega piira alaealise kõigi platvormide kogu kasutusaega.
Seetõttu vajab selgitamist, kas selline lahendus vastab piirangu eesmärgile, arvestades, et alaealine võib kasutada mitut erinevat platvormi või kontot, millest igaühe kaudu võib teenust kasutada kuni ühe tunni päevas.
Kui piirangu eesmärk on vähendada alaealise üldist sotsiaalmeedia kasutamise aega, ei pruugi kontopõhine piirang seda eesmärki saavutada. Samuti vajaks ilmselt täpsustamist, kuidas kohaldatakse ühetunnist piirangut olukorras, kus alaealisel võib olla sama platvormi kasutamiseks mitu kontot.

Kokkuvõte

Toetame eelnõu eesmärke. Peame oluliseks, et kavandatud nõuded oleksid selged ja praktikas rakendatavad.
Kohtute seisukohalt on eelkõige oluline, et vanemliku vastutuse tõendamise süsteem arvestaks hooldusõigust puudutavaid kohtulahendeid ja nende hilisemaid muudatusi. Samuti peab olema võimalik vanemliku vastutuse lõppemise või muutumise korral ajakohastada teenusepakkuja juures senisele hooldajale antud õigusi.
Lisaks peame oluliseks, et alaealiste kaitseks kavandatud ajapiirangute eesmärk ja rakendatavus oleks selge ning tagaks laste õiguste kaitse arvestades mh. eelnõu põhilist eesmärki, põhjustamata samas ebaproportsionaalset sekkumist laste ja nende vanemate eraellu.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Triin Siimpoeg
osakonnajuhataja